

## МУЗИКОТЕРАПІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

*Побережна Галина Іонівна,  
доктор мистецтвознавства,  
професор кафедри теорії та  
історії музики НПУ імені М.П.  
Драгоманова*

*В статті обґрунтовується нова парадигма музичної терапії як універсальної виховної системи, що спроможна оптимізувати процес особистісного розвитку людини в складних умовах сучасного суспільного буття. Аргументація базується на пошуку відповідності між сакральньо-езотеричними і акустико-фізичними даними щодо музики, а також на екстраполяції універсальних музично-космологічних закономірностей на психологічну сферу.*

***Ключові слова:** музикотерапія, езотерична філософія, музична космогонія, інформаційно-ентропійна теорія, числовий символізм, особистісний саморозвиток.*

A new paradigm of musical therapy is proved in the article. Musical therapy is an universal educational system to be able to optimize individual evolution process of any human being in complicated conditions of the present-day social being. The argumentation is based on seeking a correspondence between sacramental-esoteric and acoustic-physical data concerning music as well as on extrapolating certain universal musical-cosmological regularities to psychological sphere.

**Key words:** musical therapy, esoteric philosophy, musical cosmogony, informational-entropy theory, numeral symbolism, individual self-evolution.

В статье обосновывается новая парадигма музыкальной терапии как универсальной воспитательной системы, способной оптимизировать процесс личностного развития человека в сложных условиях современного общественного бытия. Аргументация базируется на поиске соответствия между сакральньо-езотерическими и акустико-физическими данными относительно музыки, а также на экстраполяции универсальных музыкально-космологических закономерностей на психологическую сферу.

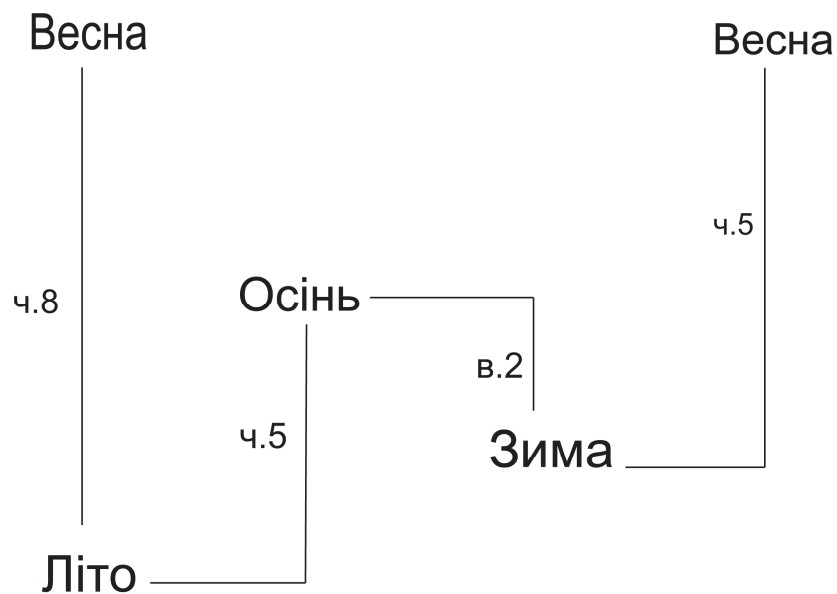
**Ключевые слова:** музикотерапія, езотерическа філософія, музикальна космогонія, інформаційно-ентропійна теорія, числовий символізм, личностное саморазвитие.

**Постановка проблеми.** Музикотерапія, що за минуле століття розвинулась у світі до рівня розгалуженої індустрії, дійшла, нарешті, кордонів України. Сьогодні вже можна говорити про її нову парадигму. Ця спроможність підготовлена значною активізацією педагогічного і соціальнопсихологічного напрямку музикотерапевтичної практики, що розвинулась останнім часом. **Мета дослідження** полягає в теоретичному обґрунтуванні розширеного підходу

до музикотерапії, розкритті її унікальних психокорегуючих можливостей апеляцією до універсальних підвалин буття.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Власне, музична терапія вже розглядається рядом педагогів, психологів і психотерапевтів (Генік С., Драганчук В., Жарінова О., Лебедєва Л.Д. Паньків Л., Петрушин В., Тарасов Г.С., Флоренська Т.А. [3, 4, 6, 7, 9, 10, 15, 16] та ін.) як універсальна виховна система, завдяки поширенню якої суспільство може значно просунутись на шляху розв'язання проблем свого кризового стану. Задля такого її функціонування мусимо апелювати не тільки до здобутків сучасної науки, але й до прадавніх сакральних джерел.

**Виклад основного матеріалу.** «В тілі всесвіту існує очевидна модель музики», – зазначав Арістід Квінтіліан. Власне, ця модель унаочнена на стародавній схемі, де пори року розмежовані музичними інтервалами:



*Рис. 1*

Власне, у цій календарно-музичній схемі – вся метафізика буття. Її можна співвіднести як із сакральним принципом Святої Трійці, так і з сучасною енерго-інформаційною теорією. Сутнісно вони тотожні. Щоб упевнитись у цьому, долучимо до схеми назви звуків, керуючись зазначеними на ній музичними інтервалами (звісно, почнемо з еталону – звуку ДО):

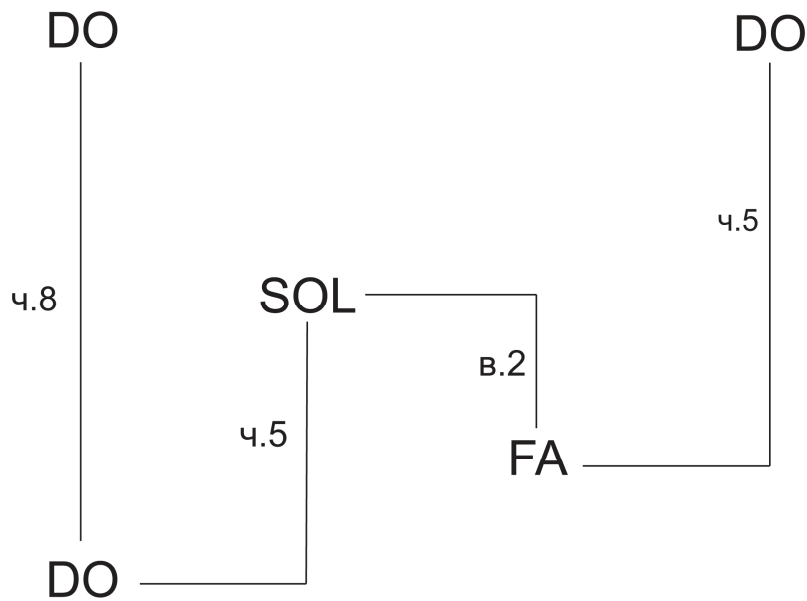


Рис. 2

Три перші звуки точно відтворюють послідовність трьох перших обертонів, що становлять фундамент обертонового ряду (внутрішній склад будь-якого музичного звуку). Ця трійця надважлива, бо демонструє закон народження нової якості, тут – *нового* звуку (СОЛЬ), який можна сформулювати так: *нове народжується в полі протистояння двох протилежних полюсів (ДО – ДО) як результат їх урівноваження в точці золотого перетину.*

Разом з новим звуком СОЛЬ народжується і новий інтервал – *квінта* (ч.5), що охоплює 5 послідовних кроків-щаблів. Через квінту так само «пробуджуються» всі інші звуки музичної системи, що укладаються в 5 повних октав (репродуктивна творчість, творчість за алгоритмом).

Друга половина схеми (Зима – Весна) відбиває ту саму закономірність: ФА породжує ДО.

Що ж є ФА? Це звук Бога – свідчать стародавні манускрипти. Недарма ФА розміщено усередині стародавньої схеми. Так саме будувалися стародавні музичні лади – з головним устоем в центрі звукоряду. Отже, є підстави перебудувати стародавню схему у відповідності до цієї сакральної інформації:

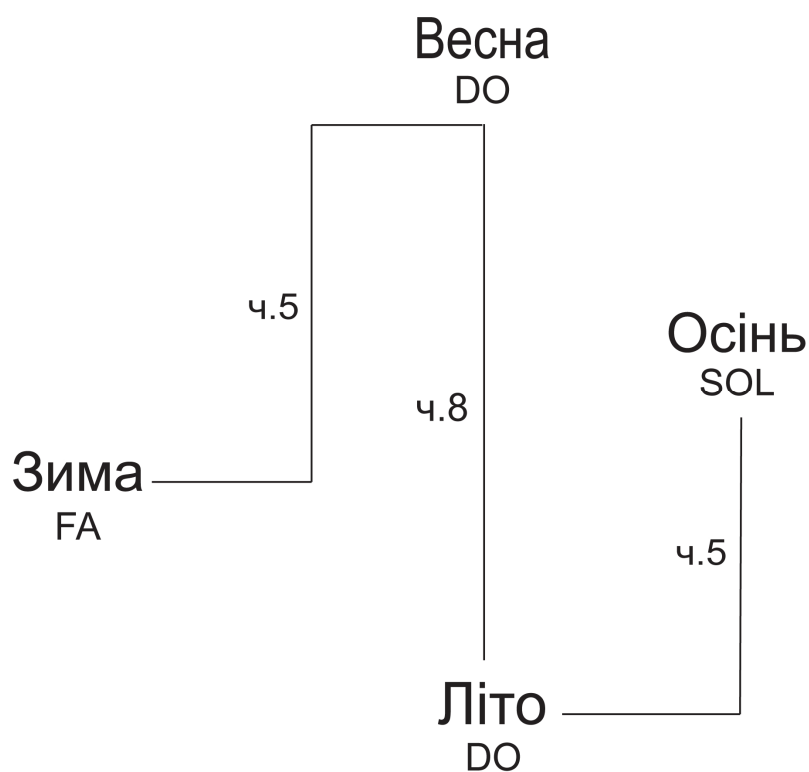
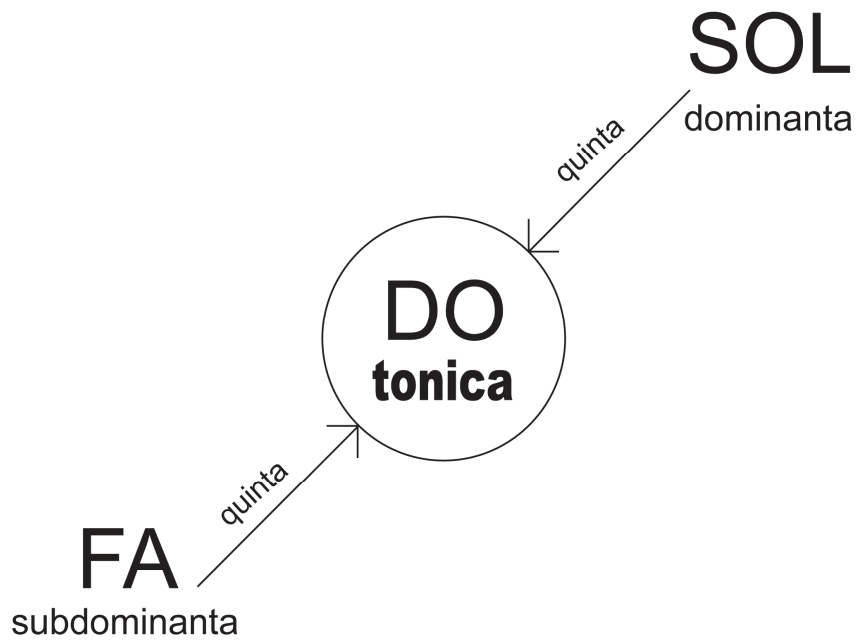


Рис. 3

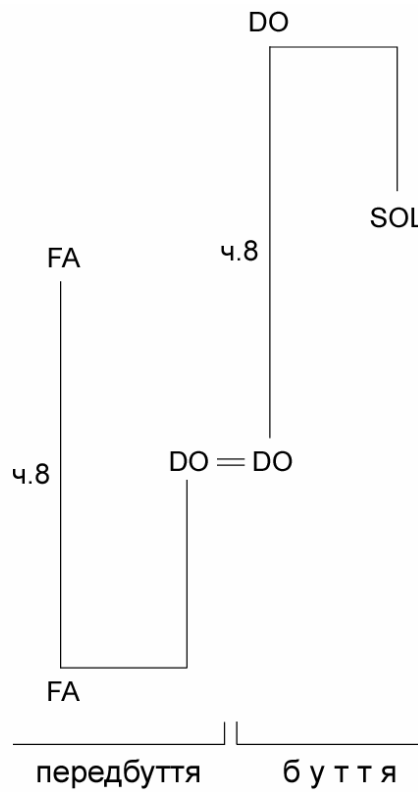
Якщо ФА – Бог-Творець, тоді ДО – Син Божий, який розіп'яв себе на хресті: між ДО верхнім і ДО нижнім (так символічно може бути представлена двоєдина природа Христа). Завдяки різниці потенціалів потекла енергія – Дух Святий, і звучання музики продовжилось: в полі протистояння народився новий звук – СОЛЬ. Отже, утворилася трійця звуків: ФА–ДО–СОЛЬ, що може розглядатися як символ сакральної Трійці, що слугує продовженню життя, сукупно породжує його.

Та сама трійця – вже як три гармонічні функції (тоніка, субдомінанта і домінанта) – складає основу класичної гармонії, процеси формування й руйнування якої стали стрижнем історії музики. Власне, ця трійця і відтворена на стародавній схемі, але у відповідності до світу видимого: основний звук-тоніка – ДО, субдомінанта – ФА, домінанта – Соль:



*Рис. 4*

Отже, маємо два етапи творення: ФА-ФА-ДО (в передбутті) і ДО-ДО-СОЛЬ (в реальному бутті):



*Рис. 5*

Через музичні позначення стародавня схема демонструє механізм дії «творчої трійці», яка завжди являє собою протистояння і його гармонічне розв'язання. Цей процес спостерігається на різних рівнях усвідомлення: на рівні звуків (ДО проти ДО) і на рівні музичних інтервалів (квінта проти квінти):

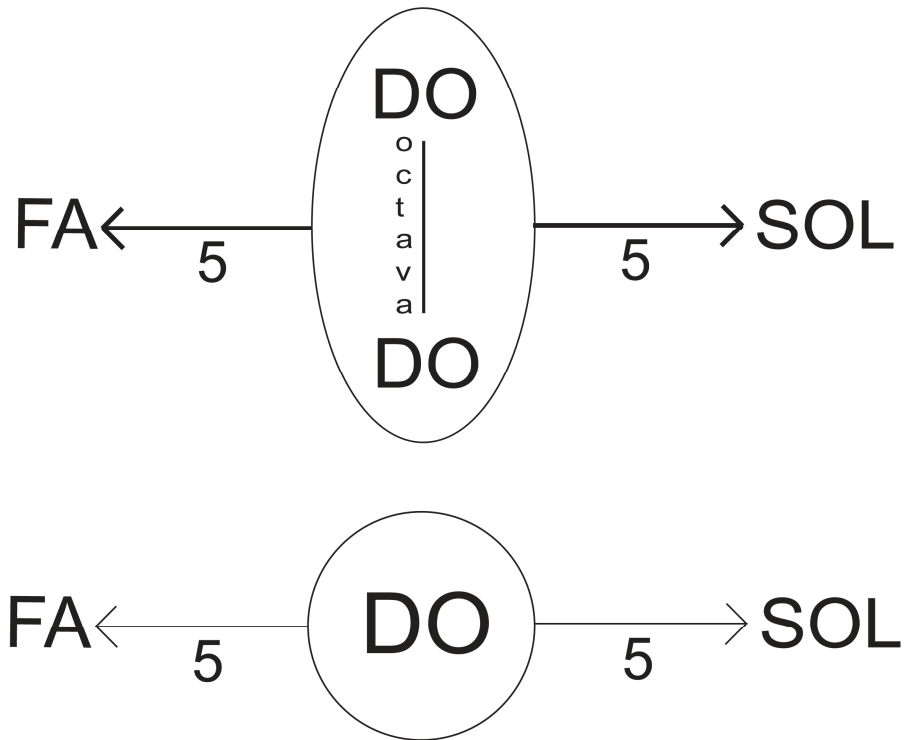
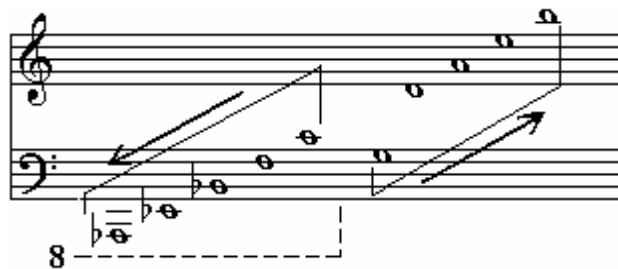


Рис. 6

Власне, перед нами кабалістична формула «боговтілення», що співпадає з числом 10, яке розуміється як «п'ять проти п'яти». Розташували по квінтам п'ять звуків у висхідному і п'ять звуків у низхідному напрямку і зібравши їх задля наочності в одній октаві, отримаємо 7-ступеневий мажоро-мінор — історичний фундамент класичної музичної системи:



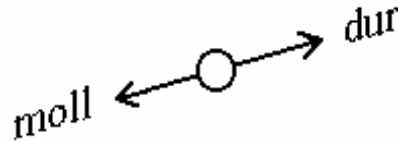
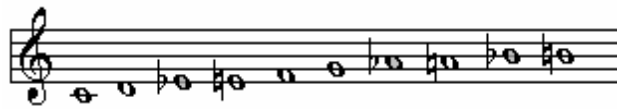


Рис. 7

Закономірності звукотворчості екстраполуються і на більш високі «поверхи» («октави») музичного «будівництва» (тональності, гармонічні функції, архітектоніка тощо). При цьому число «п'ять» є свого роду наскрізною ідеєю «музичного Логосу»<sup>1</sup>. Загалом, стародавня схема від ДО-Весни символізує вічність: циклічне відновлення життя.

Що ж тоді є СОЛЬ? Це Осінь (час збирати плоди!) – створений Богом фізичний світ, що став видимим на 3-й день Творення (за Біблією, земля вийшла з-під води саме на 3-й день Шестидення)<sup>2</sup>. Можна назвати це точкою «омега», тобто кінцевою метою руху (творчого процесу). Сходження на щабель униз (у Зиму), власне, означає вмирання – адже обертоновий ряд сусіднього звуку (інтервал секунда) зтирає сліди звучання попереднього (їх обертони не співпадають). Далі – новий виток такого ж циклу.

Тепер прокоментуємо старовинну схему з позицій *інформаційно-ентропійної теорії*.

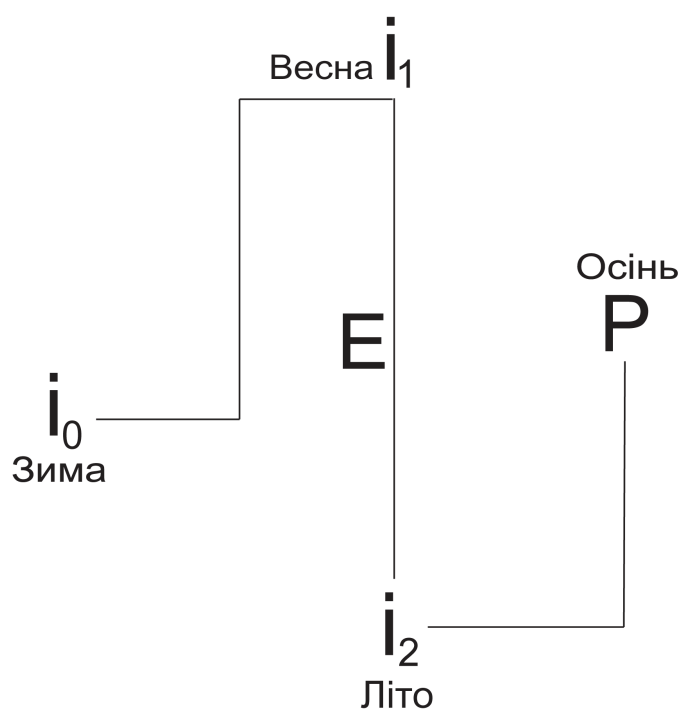
ФА – це первинна інформація, субстрат інформації, що без енергії нерухома, тобто мертва (ознака зимового сезону, коли ніщо «не звучить»).

У первинній інформації потенційно (у згорнутому стані) існують і інформація творення, і енергія. Але для того, щоб енергія потекла (почала рухатись), потрібна різниця потенціалів, полярність (поле): Весна-Літо (ДО-верхнє – ДО нижнє). Ці «сезони» демонструють нам чи не найсуттєвіший закон Всесвіту – *закон октав* (між ДО і ДО – інтервал октава). Це закон переходу енергії кількості (7 ступенів) у протилежну якість – власне, закон бінарності, на якому стоїть наш світ: кожна октава є якісно протилежною двом суміжним, що між собою резонують<sup>3</sup>. За цим – алгоритм творення нового, що «восени» дає плід:

<sup>1</sup> Характерно: 10-й обертон від ДО (МІ) резонує з 5-м обертоном (також МІ) і є до того ж 5-м *квінтовым* тоном.

<sup>2</sup> В цьому проявила себе універсальна закономірність, яку розуміли піфагорійці, що вважали: трійка - це перше число.

<sup>3</sup> Обертоновий ряд, що охоплює у сукупності 16-ти обертонів чотири октави, яскраво ілюструє це: звук ДО подається спочатку як абсолютна стійкість, а потім (у наступній октаві) його функція змінюється на протилежну – нестійкість.



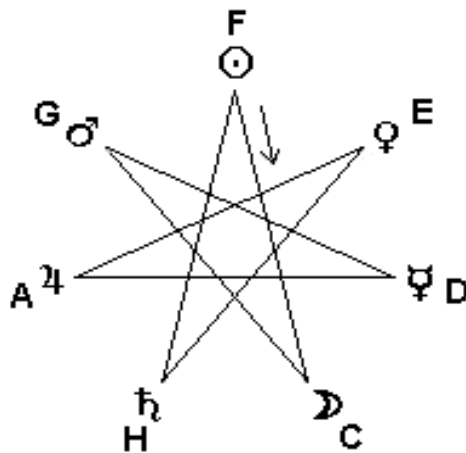
- $i_0$  – первинна інформація
- $i_1, i_2$  – інформація похідна (розгорнута)
- E – енергія
- P – речовина (матерія)

Рис.8

Плід творчого процесу – матерія, що є вмістилищем всього: всієї інформації (і нульової, і тої, яку несе енергія) і потенційної енергії, що міститься тут у «скутому» стані. На наступному етапі схована інформація може знову вийти назовні і перетворити матерію в енергію (новий інформаційно-ентропійний цикл). Саме так спрацьовує «іскра Божа» в людині як частині матеріального світу, і цю іскру можна запалити, а можна... і не запалити. Вибір – за людиною, яка, реалізуючи свободу волі, сама обирає собі точку відліку. Збагнімо: адже СОЛЬ на старовинній схемі може усвідомлюватися і як 3-й (ДО-ДО-СОЛЬ), і як 2-й звук (ДО-СОЛЬ). Тобто основний звук може бути поза межами світу (ФА) і видимий у межах цього світу (ДО). Невідворотно постає питання: бути ФА чи бути ДО? *Бути чи не бути?*

Звернімося тепер до прадавніх музично-космогонічних теорій та їх головного символу – семикутної зірки. Поеднаємо її з музичною гамою, скоординувавши розглянуту символіку звуків з планетною символікою, де Сонце отримує найвищий статус – звук ФА. Витримаємо об'єктивно заданий порядок – квінтовий:





$C=DO, D=PE, E=MI, F=\Phi A, G=CO\text{ЛЬ}, A=\text{ЛЯ}, H=CI$

Рис. 9

В результаті отримаємо гаму До мажор у лінійному вимірі (якщо рухатись по колу від ДО супроти ходу годинника): її перший і останній звуки – в основі зірки.

Отже, музично інтерпретована семикутна зірка демонструє два різні аспекти буття – *гармонічний* (вертикаль квінт) і *мелодичний* (лінія, горизонталь), що базуються на різних принципах: *дискретності* і *континуальності*. Їх можна логічно співвіднести з відповідними парними явищами: культура – природа, матерія – енергія, бінарність – тернарність і т.і. У різних феноменологічних рядах віднаходимо зазначені два потоки як універсальну онтологічну передумову [Див. про це докладніше: 2, 12, 13]. Будь-яке явище існує у перемінному русі між ними – то як матерія, то як енергія, інакше кажучи – то в гармонічному, то в мелодичному вимірі. Цей вібраційно-хвильовий процес лежить за лаштунками життя, є інструментом, що рухає його (матерія на межі своєї дискретності перетворюється у хвильову енергетичну функцію).

Наука вже давно дійшла визнання того постулату, що у метафоричній формі був виголошений Монтенем: «Світ – це вічна гойдалка». Інформація то з'єднується з енергією, тобто рухається, то роз'єднується і завмирає. Така сама «гойдалка» міститься в людині, яку вкинуто у вселенський коливний процес: вона то вириває з небуття, то йде у нього, в ній є свої видимий і невидимий плани (тіло і душа, свідомість і підсвідомість, вдих і видих, праве і ліве, чоловіче і жіноче тощо).

Індивідуальний рух людини невіддільний від загального. Він підкоряється універсальним законам на всіх рівнях – від руху клітинок до траєкторії долі. Це – принцип єдності макро- і мікrokосму, співзвучність людини і світобудови. Кожен, аби вписатися у світову гармонію, мусить вирівняти свій «вібраційний

контур» – інтегрально-коливний спектр душі. Чи не в цьому і є сенс особистісного саморозвитку? В подоланні хаосу, ентропії.

*Допомогти самоздійсненню людини спроможна музика – мистецтво, утворене найбільш чутливими для живого організму вібраціями (звуковими). Але не будь-яка музика, а саме та, яка містить певні конкретні якості, яких потребує кожен на своєму шляху до «омеги» – кінцевої мети самоздійснення. Адже наш мозок працює за музичними принципами, і через підсвідомість музика може активно впливати на поведінкові моделі людини, модифікувати їх, закріплювати нові, що з часом стануть звичними. А «посієш звичку – пожнеш долю»...*

В контексті музичної космогонії метафізичне поняття «долі» набуває специфічної конкретики. Спробуємо торкнутися її.

Звернімо увагу на наш головний мозок. Його клітинки невпинно виконують свою роботу, але вочевидь «не розуміють», який продукт вони створюють. Кожна включена лише в певний фрагмент процесу, результат же його – думка – існує ніби в іншій «октаві», у іншому вимірі і для «свідомості» нейрону є недоступним. Можна сказати, що кожен нейрон озвучує свою ноту в процесі створення мелодії (думки), але не може почути її звучання. Чи не так і людина?

Так, наш життєвий шлях, званий долею, зовсім не випадковий: на якомусь, більш високому рівні він входить в особливий, не досяжний нашому усвідомленню «сміслозмістовий» шар. Можливо, почути «музику сфер» і означає проникнути в цей, до часу незнаний, вищий смисл власного буття? Таку, космічну музику, як вважалося, можуть почути лише духовно досконалі особистості.

Однак, приходить новий час. «І в повсякденному житті, для ментального здоров'я людини стає все більш необхідним, аби кожний дійшов до роботи зі своєю долею. Насправді, для цього настав час...» [17:65], – вважає Конрад Ван Хойтен, автор праці «Обучение судьбой» («Навчання долею»), виданої вперше в 1998 році. На сьогодні його думка набула ще більшої актуальності.

Спробуємо заглибитися у те, як саме за допомогою музики може відбуватися робота з долею як стимулом особистісного розвитку.

Вся вселенська «драматургія», як свідчить Біблія, породжена першою великою дихотомією: «На початку Бог створив небо та землю» [1:1]. Це два різних рівні, два типи устрою речей – вищий і нижчий. Перепад цих рівнів закономірно збуджує енергетичний потік. Рух енергії у сферичному просторі утворює хвильові вібрації, коловорот:

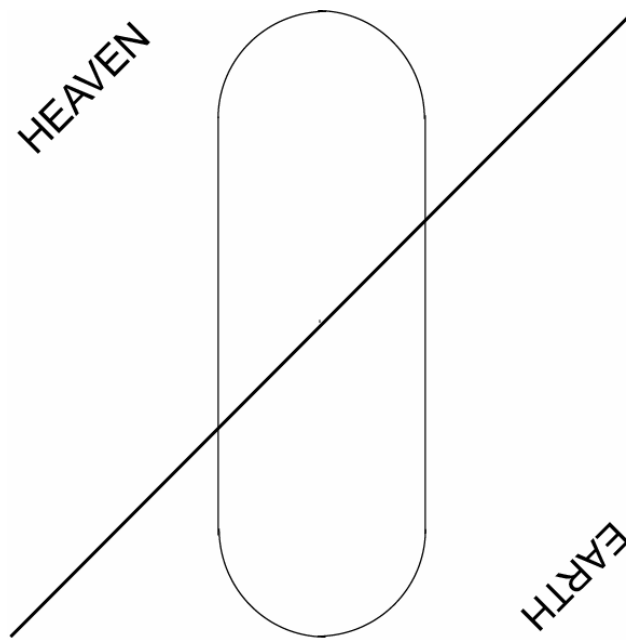


Рис. 10

На енергії зазначеної взаємодії, фактично, існує світ. Це первинна, базова енергія. Але є ще (ми знаємо) інший потік. Він утворюється іншою дихотомією – розділенням на світ видимий і невидимий («...і Бог відділив світло від темряви»[1:4]). На перетині цих потоків існує наш фізичний світ, в серцевину якого поставлено людину, що поєднує в собі частоти обидвох потоків, утягується у загальний рух, проходить його певну частку, що й зветься долею. Доля ж, підкорюючись енергії «світової течії», несе кожного до незбагненої мети.

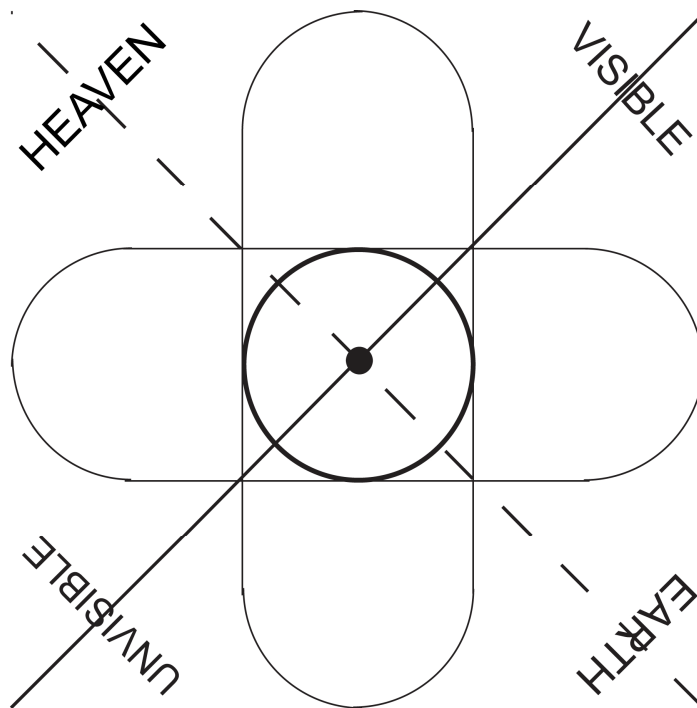


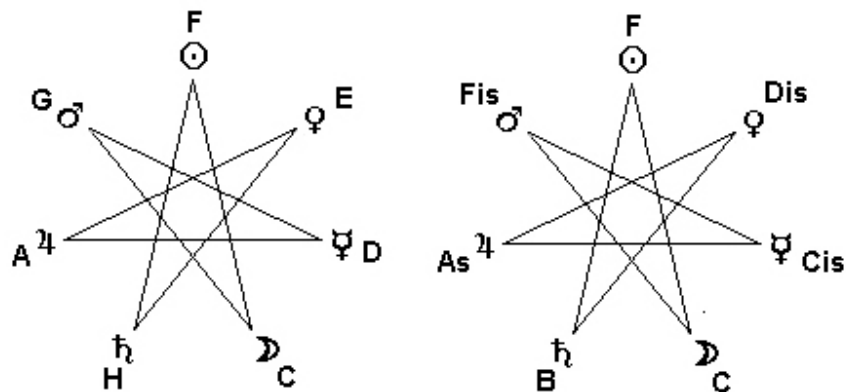
Рис. 11

Причина цієї незбагненності стає очевидною зі схеми: адже життя в нашому світі (коло на перетині потоків) – це життя у складному, різновекторному середовищі, де дуже не просто зорієнтуватися куди слід «плисти». Чи не звідси суперечки: матеріалістів і ідеалістів, лівих і правих, «померанчових» і «голубих» та ін.? Дійсно, куди йти: праворуч чи ліворуч? уперед чи назад? угору чи униз? назовні чи усередину? Ці шість напрямків простору утворюються завдяки зазначеній подвійній дихотомії (небо – земля, світло – темрява). Здійснити свідомий вибір у таких координатах людині дуже важко. Але течія життя сама невідворотно несе її «від альфи до омеги» – від точки входу в систему до точки виходу з неї. Саме туди од народження людини тече енергопотік – так виражає себе об'єктивна реальність вищого шару буття як організованого руху.

Усвідомлене сприяння власному особистісному зростанню можливе лише у випадку розвитку в напрямку омеги. Лише попадаючи в резонанс із світовою течією, людина отримує життєву силу, «вітер в паруси». Це діє «примус» долі: людина, що не торує свій шлях, вносить хаос у світову гармонію і... одразу дістає від долі «ляпаса» - проблему (власне, ланцюжок наслідків у вигляді невдач, прорахунків, хвороб, життєвих катастроф). Це сигнал про необхідність зміни стратегічного курсу.

Власне, сценарій долі, загалом, у всіх один: шлях від альфи до омеги. П.Д. Успенський (езотеричний філософ початку ХХст.) писав про важливість вивчення людини саме з точки зору її можливої еволюції, дослідження її принципів, законів і фактів. «Хто знає закон вібрацій – той знає весь закон життя», – свідчить прадавня мудрість. Пізнати його допомагає знову ж таки семикутна зірка. Продовжимо оперування з нею.

Зважимо на те, що у зірки, як і в людини (мірило всесвіту), є два боки – зовнішній і внутрішній. Отже продовжимо розгортання квінтового ряду далі, на зворотній бік семикутної зірки. Дійшовши «краю» (звук Н – СІ), звукова «квінтова хвиля» (як і справжня морська, що дісталася берега), повертає назад:

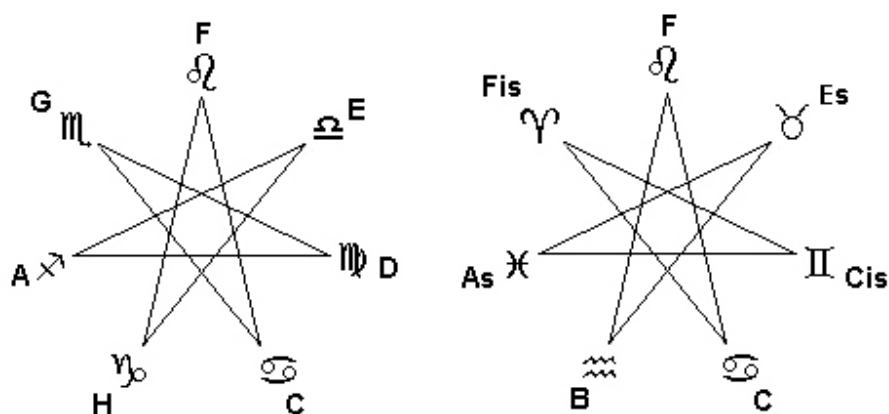


*Н переходить у Fis, що є зворотнім боком E, далі – у Cis (зворотнє A), As (зворотнє D), Dis (зворотнє G), B (зворотнє H), F (зворотнє F!)*

Рис. 12

Бачимо і тут відбиття монтеневської «гойдалки»: квінта ФА-ДО на обидвох сторонах «кладеться» то праворуч, то ліворуч, а рух по квінтах, вичерпавши на сьомому звуку потенціал одного боку зірки, ніби обертає її і йде зворотньо. Наочною стає єдність циклічності і безкінечності, що виникає на перетині протилежностей і стрижнем якої є гармонія (квінта ФА-ДО), навколо якої обертається Всесвіт (зірка). Лише при урахуванні єдності “двох боків медалі” отримуємо повноту (звісно, відносну).

Але відкривається при поєднанні зовнішнього і зворотнього боків семикутної зірки ще й зовсім новий і надзвичайно важливий аспект. Щоб побачити його, варто відповідно перекодувати систему стародавніх позначень кутів зірки: замінити планетарні символи відповідними їм зодіакальними знаками (як відомо, ними в психологічній теорії і практиці активно користувався К.Г. Юнг):



*♈ – Овен, ♎ – Терези, ♉ – Телець, ♍ – Скорпіон, ♊ – Близнюки, ♏ – Стрілець, ♋ – Рак, ♏ – Козеріг, ♊ – Риби, ♌ – Діва, ♌ – Водолій, ♌ – Лев*

Рис. 13

Тоді на одному куті зірки з двох її боків опиняться протилежні, опозиційні знаки, які конкретизують напрямок енергетичної течії, а отже і розвитку людини як набуття нею певного досвіду, певних рис характеру: це шлях від енергії до інформації, від дії до мислення, від тілесного відчуття матеріального світу до емоційного переживання його або – навпаки. Ранжуємо ці напрямки.

Відповідно до 4-х основних стихій (4 сектори на схемі 11) можна визначити 4 доленосних завдання, виконання яких є узагальненим сенсом життєвого руху людини:

*Континуальний (на схемі – вертикальний) потік*

– змінювати фізичний світ, активно втручатися в нього задля його перетворення (позиція ззовні, Вогонь)

– переживати й одухотворювати об'єктивний світ, емоційно адаптуватися до нього (позиція зсередини, Вода).

*Дискретний (на схемі – горизонтальний) потік*

– осмислювати, пізнавати світ (позиція зсередини, Повітря)

– удосконалювати, прикрашати його (позиція ззовні, Земля).

Кожне з цих завдань диференціюється відповідно трьом часовим реаліям – минуле, сьогодні, майбуття. Отже, ми отримуємо 12 «шляхів долі», серед яких є виняток: те саме ФА, що немає зворотнього, «темного» боку – адже ФА міститься по обидва боки «сонячного» кута семикутної зірки (Бог як абсолютне світло). Отже, кожна людина в залежності від моменту входження в коловорот буття підхоплюється життєвою хвилею, що несе її до індивідуально визначеного «пункту призначення»<sup>4</sup>.

Зазначена схема дивним чином кореспондує з постулатами сучасної гуманітарної педагогіки і психології, що закликають: «*Слухай своє Я!*». Дійсно, у підсвідомості вже існує саме та якість, до якої треба ще «доплисти» крізь «життєві хвилі». Чи не про такий взаємоперехід внутрішнього і зовнішнього говориться у священних текстах, де читаємо:

– «Когда вы сделаете двоих одним, и когда вы сделаете внутреннюю сторону как внешнюю сторону..., – тогда вы войдете в Царствие» [5:66]

– «...нет ничего тайного, что не станет явным» [5: 63]

– «На суд Я прийшов у цей світ, щоб бачили темні, а видючі щоб стали незрячі»[1: 9:39]?

Пригадаємо, що і Григорій Сковорода казав про етапність розвитку людської особистості як про перемогу внутрішнього Я над зовнішнім Я і доростання до їх з'єднання.

Сучасна наука також висуває аргументи на користь дії так званої енергетичної інверсії у подвійному тривимірному просторі як універсального принципу світобудови [14]. При цьому особливо цікавим для нас є висновок про те, що дія зазначеного принципу «нагадує роботу піскового годинника, для повторного запуску якого необхідно перевернути його на 180°, але *внутрішній імпульс саморуху лежить всередині...*(курсив мій – Г.П.)» структури [14:115].

Сказане безпосередньо стосується особистісного розвитку людини: кожен має віднайти не тільки своє місце у гармонії всесвіту, але й... самого себе, своє приховане Я, котре треба власними вольовими зусиллями вивести назовні. Інакше кажучи – *трансформувати свою уроджену поведінкову модель.*

---

<sup>4</sup> Показово, що інтервальна відстань між звуками, розташованими з обох боків на кутах Зірки магів, є варіативною і водночас – системно упорядкованою.

Відповідна музика, цілеспрямовано діючи на підсвідомість, спроможна витіснити потрібну частину її у зону усвідомленого. Так, за допомогою музики, вважає музикотерапевт, музикознавець і композитор А.Г. Юсфін, можна досягти глибинних, довгострокових, позитивних перетворень власного характеру [18]. Цю трансформацію важливо зробити усвідомленою. Кореляція сучасних наукових підходів (як у природничих, так і гуманітарних галузях) з даними прадавніх музично-космогонічних теорій і результатами сучасної музикотерапевтичної практики дає для цього всі підстави, тобто – інформацію про *об'єктивно заданий вектор саморозвитку особистості*.

Технологія зчитування цієї інформації і, власне, переходу до нової поведінкової моделі експериментально апробується сьогодні у Київському Центрі арт-терапії і психодіагностики. Серцевиною технології є поєднання психотерапевтичної роботи з музикотерапевтичною, до якої долучаються різні форми арт-терапії. Розробляється необхідна база матеріального забезпечення (науково-методичні видання, аудіо- й відеодиски), здійснюється фахова підготовка спеціалістів-консультантів. Саме музика здатна допомогти людині у її самоздійсненні. Індивідуальний підбір музики, що містить необхідні вібрації, здатен стимулювати розвиток людини у потрібному напрямку. Музика, налаштовуючи людину резонансними частотами на потрібну хвилю, пришвидшує прибуття «корабля долі» у порт призначення, допомагає віднайти власний вимір життя.

В результаті проведених досліджень є підстави говорити про саморозвиток особистості як індивідуальний поведінковий алгоритм, що напрацьовується у *соціальній взаємодії*. Адже за резонансом – а це загальний принцип універсуму – кожен з нас притягує людей з «іншої октави», які протистоять нам, просуваючись долею у протилежний бік (свого роду процес «обміну речовин» як засіб існування). Як правило, такі люди збираються в родину для «навчання» одне одним. Вони бачать одні й ті ж речі з протилежних позицій (октава = «весна-літо»), водночас демонструючи один одному ідеальний поведінковий алгоритм («омега»). Так утворюється поле протистояння, в якому тільки й може народитися нова якість. Ми вже бачили (див. рис. 3), що це відбувається як результат урівноваження протистояння двох полюсів в точці золотого перетину (3-й обертон = «осінь»).

Можна сказати, що 3-й обертон відкриває символічну перспективу особистісного зростання, демонструючи творчість як його метод: вміння породити новий звук, дати плід «восени». Після спокою зими (осягнення пройденного шляху) – новий цикл підйому і новий плід. «Тільки тоді ти даси вищу якість своєї особистості, коли зможеш розв'язати будь-який конфлікт у житті на основі гармонії» – так може бути прочитана ця об'єктивна «музична мудрість». Музика виховує чутливість до неї. Інтегрально гармонізуючи людину і енерговібраційний простір навколо неї, вона здатна допомогти їй з фізичного плану *відчутти істину буття як гармонію, любов, красу*. Знаючи

«свою» музику, визиваючи її у своєму внутрішньослуховому просторі, максимально озвучуючи нею своє реальне життя, ми убережемо себе від руйнівних вібрацій сучасного світу, полегшимо пошук виходу із кризової ситуації, пришвидшимо поступ своєї долі. Важливо розпочати цю роботу під мудрим педагогічним керівництвом ще в дитинстві.

На противагу родинним стосункам, де взаємодіють представники різних «октав», у шкільному класі збираються ті, хто йдуть в одному напрямку. Це зумовлено фізичними параметрами повільного зміщення «вектору долі» (а він, за аналогом прецесії, має конкретні астрофізичні виміри). Оскільки інтервал зміщення сягає в середньому півтора року, кожен шкільний клас має свою енергетичну домінанту, зміну якої добре відчують вчителі. Тому не може бути мови про застосування однакових виховних рецептів: із року в рік вони повинні трансформуватися (звісно, в межах фундаментальної парадигми).

Якщо шкільний педагог і шкільний психолог будуть озброєні відповідними знаннями, необхідними техніками, вони зможуть скеровувати енергію дитячих душ у потрібному напрямку. Спільне поле лише посилить цей вплив, і тоді заклик «людино, пізнай себе!» цілком гарантовано може бути зреалізовано ще в школі.

#### **Висновки і перспективи подальшої роботи в даному напрямку.**

Музикотерапія розкривається сьогодні не просто як допоміжний до лікарських засіб зцілення, а як новітня технологія самоздійснення людини. Основа цієї технології – цілеспрямований вплив на підсвідомість індивідууму з метою трансформації його характеру у об'єктивно заданому напрямку. Ця можливість ґрунтується на відродженні прадавньої ролі музики не як мистецтва, а як сакрального інструменту буття. Сьогодні вже можна зробити цей процес усвідомленим і самокерованим, задати йому чіткий вектор. Саморозвиток можна уподібнити творенню власної мелодії, яку треба разом з іншими вплести у спільний вінок життя. Кожен плете його на своєму місці – там, де доля поставила: хтось – у суспільній діяльності, хтось – у сім'ї, а хтось і на хресті. Усвідомлення і прийняття «свого» місця – передумова особистісного розвитку.

Музика як носій сакральної інформації і музична терапія як могутній інструмент впливу спроможні допомогти людині згармонізувати себе і свої стосунки зі світом. Тому засоби музичної терапії повинні стати складовою будь-якої системи виховання, частиною освіти кожного майбутнього педагога і психолога. Саме поєднання педагогічних, психотерапевтичних методів з керованим музичним впливом може зробити переворот у долі як окремої людини, так і суспільства загалом. Це найреальніший і найдешевший шлях до відродження нашого суспільства.



## ЛІТЕРАТУРА

1. Біблія.
2. Бергер Л.Г. Звук и музыка в контексте современной науки и в древних космических представлениях: Пространственный образ как модель художественного стиля. – Тб-си: Изд-во Тбил. ун-та, 1989. – 216 с.
3. Геник С. Музична терапія // В кн. Геник С. Людина. Сім'я. Україна. – І.-Франківськ: 2000.
4. Драганчук В.М. Музыка як фактор психокоригування: історичні, теоретичні і практичні аспекти. – К., 2003
5. Евангелие от Фомы /Поэтические гностические и апокрифические тексты христианства. – Новочеркасск: Агенство САГУНА, 1994 – 231 с.
6. Жарінова О. Що таке музикотерапія? // Медицина світу. – 1997. – № 9
7. Лебедева Л.Д. Арт-терапия в системе педагогического образования / Личность: образование, воспитание, развитие. - Сб. статей и научных материалов. – Ульяновск: УлГПУ, 2002. - С. 77 – 85.
8. Любан-Плоца Б., Побережная Г., Белов О. Музыка и психика: Слушать душой. – К: «АДЕФ-Украина». – 2002. – 200 с.
9. Паньків Л. Вплив музики на психічне здоров'я особистості // Початкова школа. – 1999. – № 1. – С. 58 – 59
10. Петрушин В.И. Музыкальная психотерапия: Теория и практика: Учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 176 с.
11. Побережная Г.И. Музыкальная терапия как предмет совершенствования психокультуры //Проблеми педагогіки мистецтва. Сер.: Музична педагогіка і мистецтвознавство. – Зб.статей: Вип. І. – Ялта: РВВ РВНЗ КГУ, 2007. - С. 51–61.
12. Побережна Галина. Нетрадиційні джерела пізнання алгоритму буття // Ставропігійські філософські студії. – Вип..1. – Львів.: Ставропігійон, 2008. – С. 36-48.
13. Побережная Г.И. Художественный и сакральный аспекты музыкального метра // Метроритм-1. - К.: НАН України, Ін-т МФЕ ім. М.Т. Рильського.- 2002. - С.88-90.
14. Смирнов В.С. Единство «физики и лирики» в описании циклических процессов мироздания / Реальность и субъект. – Т.2. – 1998 – №2. – С. 114-122.
15. Тарасов Г.С. Потребность в классическом музыкальном искусстве как психологический феномен // Психологический журнал. — 1993. — Т.14. — №6
16. Флоренская Т.А. Мир дому твоему. Человек в человеке. - Воспитание школьников. – 1999. - № 1. – С. 34-39.
17. Хойтен Конрад Ван. Обучение судьбой: Принципы и процессы в обучении взрослых / Перевод с англ.. – К.: НАИРИ, 2006. – 276 с.
18. Юсфин А.Г. «Музыка – сила жизни». – СПб.: ООО «Аюрведа Плюс». – 2006. – 260 с.